

TRIBUNA

Indicis sobre la futura política nuclear de Trump

Teresa de Fortuny i Xavier Bohigas

Centre Delàs d'Estudis per la Pau

La imatge exterior que ens arriba de Donald Trump és la d'una persona voluble, imprevisible i impulsiva. Massa sovint les seves declaracions –a través dels mitjans o de tuits personals– resulten extemporànies, incendiàries i molt desafortunades. També en l'àmbit de l'armament nuclear les seves afirmacions susciten recel i preocupació. Al marge de les seves declaracions personals, Trump ha fet un únic pas concret relacionat amb l'armament nuclear: l'encàrrec al Secretari de Defensa d'elaborar una nova *Nuclear Posture Review* (NPR), que ha d'establir la política nuclear, l'estratègia i la postura dels EUA sobre l'ús de l'armament nuclear. Des de l'acabament de la Guerra Freda, hi ha hagut tres NPR, la darrera el 2010 durant l'administració Obama. El Pentàgon ha promès que enllestirà la nova NPR cap a final d'any. És possible, però, que abans es conegui alguna cosa del seu contingut.

Cal pensar que aquesta NPR, com les precedents, tractarà dos aspectes clau: el vessant polític i el de la capacitat armamentista nuclear. El vessant polític identificarà les presumptes amenaces a la seguretat dels EUA i marcarà la pauta d'ús de l'armament nuclear. Aquí és on s'esperen, probablement, més canvis respecte l'NPR d'Obama. I és justament on hi va haver la major diferència entre les dues NPR anteriors (Bush i Obama). Així, l'administració Bush considerava l'armament nuclear, pràcticament, com si fos armament convencional de gran potència. I no en descartava, en absolut, la utilització. En canvi, en l'NPR d'Obama s'afirmava que els EUA no usarien armes nuclears contra estats que no en tinguessin i que complissin les obligacions de no-prolifерació nuclear. El text definitiu de la *Nuclear Posture Review* de Trump ens dirà (i no

les declaracions o els tuits) quina serà realment la política nuclear dels EUA dels propers anys.

Pel que fa a l'aspecte de la capacitat nuclear, els experts creuen que en la nova NPR de Trump els canvis importants són improbables. Fonamentalment això es deu al fet que l'actual programa de modernització, aprovat per l'Administració Obama, és molt ambiciós. Tan ambiciós que preveu la renovació de gairebé tot l'arsenal nuclear i els vehicles de llançament (avions, submarins, míssils). El Congrés va aprovar aleshores una despesa d'un bilió de dòlars per als propers trenta anys destinada a aquest programa. Aquest pressupost inicial ja ha estat sobrepassat. Segons la *Congressional Budget Office* (CBO), el pla actual de modernització de l'armament nuclear dels EUA costarà 400.000 milions de dòlars en el període 2017-2026. Aquesta xifra ja supera en un 15% l'estimació anterior de la mateixa CBO. Alguns dels programes de la propera dècada són la substitució dels submarins nuclears Ohio-class; el disseny del nou bombarder B-21; la substitució de l'actual míssil balístic intercontinental Minuteman i el nou míssil de creuer Long Range Standoff.

“ Cap país no pot competir amb els EUA ni per la magnitud del seu arsenal nuclear ni per la despesa que s’hi destina ”

Aquesta realitat no s'adiu amb les declaracions de Trump sobre la capacitat nuclear dels EUA. Aparentment, el president Trump demostrava un desconeixement absolut sobre el tema quan va dir, en una entrevista el 23 de febrer de 2017, que els EUA “han quedat enrere en capacitat d'armes nuclears”. Els experts sostenen que cap país no pot competir amb els EUA ni pel que fa a magnitud i modernitat del seu arsenal nuclear ni per la despesa que s'hi destina. En la mateixa entrevista, Trump va dir que li agradaria que els EUA estiguessin *at the top of the pack* -al capdavant- pel que fa a les armes nuclears i que “mai els EUA no tornaran a quedar enrere com a potència nuclear.”

Aquesta entrevista va tenir conseqüències immediates: els polítics russos van reaccionar amb alarma davant els comentaris de Trump. Segons el president del Comitè d'Afers Internacionals del Parlament rus, si Trump impulsa un fort increment de l'arsenal nuclear per aconseguir la supremacia, això podria iniciar una nova cursa d'armament com la dels anys 1950 i 1960. Paul K. Martin, director d'Afers Polítics de l'organització Peace Action, diu que expressions com *at the top of the pack* transmeten que els EUA continuaran invertint enormes quantitats de diner en el seu arsenal nuclear. Conclou que "les declaracions tenen conseqüències i els pressupostos tenen conseqüències."

Hem dit ja que on probablement hi haurà novetats en la nova NPR serà en el seu vessant polític. D'una banda, potser es reforça la dissuasió nuclear com a pilar bàsic de la defensa nord-americana (pensant en Rússia i la Xina com a competidors reals). De l'altra banda, és plausible que s'assenyalin certs estats com a presumptes amenaces a la seguretat dels EUA. A partir de les reiterades declaracions per part de l'administració Trump, és molt probable que aquests estats siguin Corea del Nord i l'Iran.

El juliol de 2015 els cinc membres permanents del Consell de Seguretat de l'ONU (els EUA, Rússia, la Xina, França i el Regne Unit) més Alemanya (l'anomenat grup P5+1) van signar un acord amb l'Iran, que tancava un llarg enfrontament amb Occident a causa del programa d'enriquiment d'urani d'aquest darrer país. En les diverses reunions de seguiment de l'acord, la comissió del P5+1 ha afirmat que l'Iran està complint escrupolosament els termes de l'acord. Fins i tot el secretari d'Estat dels Estats Units ha admès el correcte compliment per part de l'Iran. No obstant això, Donald Trump ha aprofitat les cimeres de l'OTAN al maig i del G20 al juliol per instar altres estats a deixar de fer negocis amb l'Iran, malgrat que l'acord prohibeix "qualsevol política dirigida a afectar negativament la normalització de relacions econòmiques i comercials". A més, el govern nord-americà insisteix en l'ampliació i allargament de les sancions. Això podria afeblir la influència de l'Iran en els conflictes en què indirectament s'enfronta als EUA (Síria, Iemen i Líban) i enfortiria els aliats dels EUA a la regió, és a dir l'Àrabia Saudita i Israel.

“ És molt possible que s'utilitzin les tensions amb l'Iran i Corea del Nord per reforçar aquesta política nuclear ”

De fa anys, s'identifica el programa nuclear de Corea del Nord com un dels grans perills que ens amenacen. Tanmateix, ni cal sobredimensionar-lo ni cal oblidar l'origen de l'enfrontament entre els Estats Units i Corea del Nord. S'insisteix molt en el perill que representa el programa nuclear nord-coreà, però se'n tergiversa la capacitat real. Segons el SIPRI, els EUA disposen d'unes 6.800 armes nuclears, de les quals 1.800 poden ser utilitzades immediatament. Pel que fa a Corea del Nord, s'estima que té el plutoni suficient per elaborar entre deu i vint bombes nuclears i aparentment avança ràpidament en el seu programa de míssils. No obstant això, molts experts dubten de què disposi de la tecnologia necessària per miniaturitzar un cap nuclear i encabir-lo en un míssil.

Aquest estiu hem assistit a una escalada d'amenaques verbals entre els EUA i Corea del Nord. Aquest enfrontament ve de lluny. A la dècada de 1950 els EUA van instal·lar armes nuclears a Corea del Sud, Corea del Nord va iniciar un programa nuclear i els EUA s'hi van oposar. Va semblar que, finalment, s'aconseguia resoldre el conflicte entre tots dos països quan el 1994 signaven un acord, pel qual Corea del Nord congelava el seu programa nuclear i els EUA es comprometien a ajudar els nord-coreans en la producció d'energia elèctrica. El 2002 l'administració Bush va incomplir la seva part de l'acord, al·legant que Corea també l'incomplia. A més, Bush va qualificar Corea del Nord com a part de "l'eix del mal" i en la NPR de 2002 s'assenyalava Corea del Nord com un dels països contra els quals els EUA havien d'estar preparats per usar armes nuclears. El 2003 Corea del Nord va reprendre el seu programa nuclear militar i se n'ha seguit un estira-i-arronsa continu. D'uns anys cap aquí Corea ha estat fent assajos nuclears subterranis. Els EUA, per la seva banda, imposa sancions econòmiques a Corea del Nord, realitza maniobres militars a la zona (algunes conjuntament amb Corea del Sud), hi manté una notable presència militar (70.000 soldats a Corea del Sud, bases militars

al Japó i Corea del Sud, desplegament de forces navals, etc.) i, recentment, ha instal·lat un escut antimíssils a Corea del Sud (que ha provocat les protestes de la Xina i de Rússia). De fet, la confrontació dels EUA amb Corea del Nord no es pot desvincular de la rivalitat entre els EUA i la Xina pel control de la regió.

En resum, és molt possible que la futura política nuclear nord-americana posi més èmfasi en la dissuasió nuclear i, com a conseqüència, es pretengui justificar l'enorme despesa destinada a l'arsenal nuclear. També és molt possible que s'utilitzin les tensions amb l'Iran i Corea del Nord per reforçar aquesta política nuclear. Però, de fet, aquestes tensions serveixen per justificar la política exterior dels EUA a l'Orient Mitjà i al Pacífic, en benefici dels interessos geoestratègics nord-americans. D'altra banda, són preocupants els missatges pejoratius de Donald Trump sobre el *New Start* (tractat de reducció d'armes nuclears entre els EUA i Rússia), que ens fa témer que potser no es renovarà quan finalitzi l'any 2021.

Fotografia : Richard Oriez

© Generalitat de Catalunya